

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО**

Інститут математики, фізики та технологічної освіти

Кафедра алгебри і методики навчання математики

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему: **«Методичні особливості використання дидактичних ігор на
уроках математики в 5-6 класах»**

Студентки 4 курсу АМ групи
Галузі знань: 0402 Фізико-математичні науки
Напрямок підготовки: 6.040201 Математика*
Пасіхової Олени Петрівни

Науковий керівник: доцент **Воєвода А.Л.**

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Голова комісії _____
(підпис)

(ініціали, прізвище)

Члени комісії _____
(підпис)

(ініціали, прізвище)

(підпис)

(ініціали, прізвище)

(підпис)

(ініціали, прізвище)

(підпис)

(ініціали, прізвище)

м. Вінниця – 2016 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ	6
1.1. Психолого-педагогічні передумови застосування дидактичних ігор на уроках математики у 5-6 класах.	6
1.2. Функції, роль і місце дидактичних ігор на уроках математики в 5-6 класах	11
1.3. Аналіз науково-методичної літератури з питань використання дидактичних ігор в процесі навчання математики в 5-6 класах.	21
Висновок до першого розділу	25
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В 5-6 КЛАСАХ	27
2.1. Реалізація дидактичних принципів організації дидактичних ігор на уроках математики в 5-6 класах.	27
2.2. Використання дидактичних ігор у процесі вивчення теми: «Десятковий дріб. Дії над десятковими дробами»	30
2.3. Аналіз результатів експериментальної роботи	42
Висновки до другого розділу	47
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	49
ДОДАТКИ	53

ВСТУП

Сучасний стан розвитку освіти в Україні вимагає нових підходів до організації навчання і виховання учнів, які б сприяли формуванню і розвитку школяра в тісному взаємозв'язку з природним та соціальним середовищем. Випускник школи повинен бути особистістю, здатною приймати самостійні рішення, володіти потенціалом саморозвитку і творчого самовдосконалення. В зв'язку з цим виникає необхідність пошуку ефективних шляхів організації навчального процесу, які потребують від педагога вміння застосовувати на практиці сучасні технології навчання й виховання.

Досягненню мети навчання математики та реалізації особистісно-спрямованого підходу, яке на перший план висуває завдання створення сприятливих умов для виявлення і розвитку здібностей учнів, задоволення їх потреб та інтересів, розвитку пізнавальної активності і творчої самостійності сприяє використання **дидактичних ігор** на уроках математики. Дидактичні ігри – суттєвий резерв підвищення ефективності навчально-виховного процесу та взаємодії і взаєморозуміння між учителем і учнями.

У психолого-педагогічній науці накопичений певний досвід використання дидактичних ігор в процесі навчання математики. Проте він стосується переважно навчання дітей дошкільного і молодшого шкільного віку та реалізується в дошкільних навчальних закладах та початкових класах. Так, питання ролі ігор під час навчання дітей дошкільного віку досліджено в роботах Т.А.Губенко, О.П.Янковської, Л.В.Лохвицької. Проблема підвищення ефективності навчання молодших школярів досліджувалися В.М.Захаровим та М.І.Менчинською. Психологічні фактори успішного навчання математики учнів 5-6-х класів та роль навчальних ігор розкрито в дослідженні О.П.Кисіль.

Розробкою дидактичних ігор з математики займалися ряд дослідників, зокрема О.І. Скафа, Л.С. Сухарева, Л.Г. Тополя, Н.В.Захарченко та ін.

Існує певний практичний досвід та теоретичне обґрунтування використання дидактичних ігор на уроках математики в 5-6-х класах основної

школи, про що говориться в роботах М.В.Кларіна, В.Г Коваленко, М.І.Микитинської, М.М.Перова, І.К.Данилова та ін.

Проте використання вчителями дидактичних ігор на уроках математики в 5-6 класах переважно націлене на формування в учнів пізнавального інтересу і здебільшого не сприяє підвищенню успішності та якості навчання. Тому нині актуальним є питання можливості та доцільності використання дидактичних ігор на уроках математики з метою підвищення якості навчального процесу, що й зумовило вибір теми дослідження.

Об'єктом дослідження є процес навчання математики учнів 5-6 класів.

Предмет дослідження – методика використання дидактичних ігор на уроках математики у 5-6 класах.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні доцільності використання дидактичних ігор на уроках математики в 5-6-х класах, розробці методичних рекомендацій з використання дидактичних ігор на уроках математики в 5-6 класах.

Відповідно до мети дослідження були поставлені такі **завдання**.

1. Проаналізувати стан дослідженості проблеми використання дидактичних ігор у навчально-виховному процесі в психолого-педагогічній і методичній літературі.
2. Виявити особливості використання дидактичних ігор у процесі навчання математики у 5-6-х класах.
3. Провести аналіз можливостей використання дидактичних ігор під час вивчення математики у 5-6 класах основної школи та виділити доцільні дидактичні умови і форми ігрової діяльності учнів на уроках математики.
4. Розробити методичні рекомендації до організації і проведення дидактичних ігор на уроках математики у 5-6-х класах.

Новизна і практичне значення дослідження полягає в уточненні та конкретизації поняття дидактичної гри як форми організації навчально-пізнавальної діяльності учнів, розробці методичних рекомендацій щодо застосування дидактичних ігор для учнів 5-6 класів.

Апробація результатів дипломної роботи. Основні положення та результати роботи обговорено на щорічній науковій конференції Інституту математики, фізики і технологічної освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Основні результати дослідження висвітлено в 2 публікаціях.

Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, використаних джерел.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Автайнікова, А.К. Деякі форми організації усного рахунку / / Математика в школі. - 2001 .- № 3 .- 123с.
2. Ананьев, Б.Г. Пізнавальні потреби та інтереси. - Л., 2002.-243с.
3. Ананьєв, Б. Г. Виховання уваги в школярів / Б. Г. Ананьєв .- М.: Бук - майстер, 2003 .- 135с.
4. Бондаренко, А. К. Дидактичні ігри в дитячому садку / А. К. Бондаренко. - М.: Просвещение, 2005. - 160с.
5. Бабкіна, Н.В. Використання ігор і вправ у навчальному процесі / / Початкова школа. - 2008 .- № 4.-56с.
6. Бондаренко, А.К., Матусін А.І. Виховання в грі. - М.: Просвещение, 2003 .- 192с.
7. Бряшніна, Н. Математичний брейн-ринг / / Математика.-2003 .- № 27.- 31с.
8. Випускна кваліфікаційна робота: Навчально - методичний посібник / сост. Л.А.Дубровская.-Перм, 2003.-32с.
9. Газман, О.С., Харитоновна Н.Є. До школи з грою. - М.: Просвещение, 2001 .- 96с.
10. Гоноболін, Ф. М. Увага та її виховання / Ф. Н. Гоноболін. - М.: Педагогіка, 2003.
11. Данилов, А. П. Психологічні «штучки» на уроці математики / / Математика, 2006. - № 18. - С.31 - 32.
12. Данілов, І.К. Про ігрових моментах на уроках математики / / Математика в школі. - 2005 .- № 1 .- 98с.
13. Демченкове, Н., Моїсєєва Є. Формування пізнавального інтересу в учнів // Математика. -2004 .- № 19. - 30с.
14. Данилова, Є. Є. Практикум з вікової і педагогічної психології / О.Є. Данілова.-М.: Академія, 1998-160с.
15. Дидактичні ігри в дитячому садку / / сост. А. І. Сорокіна. - М.: Просвещение, 2002. - 96с.

16. Зак, З.А. 600 гральних завдань для розвитку уваги дітей / З. А. Зак. - Ярославль: Академія розвитку, 2001. - 192с., Іл.
17. Захарова, С. І. Математику вчимо в грі // Початкова школа. - 2000. - № 8. - С.40 - 42.
18. Зимовий, О.В. Елементи гри на уроках // Математика в школі. - 2004 .- № 6 .- 87с.
19. Іремошкіна, Л. В. Розвиток уваги дітей / Л. В. Іремошкіна. - Ярославль: Академія розвитку, 2005. - 153с.
20. Картер, Ф. Розвивайте інтелект: вправа для розвитку творчого мислення, пам'яті, уваги, кмітливості та інтелекту / Ф. Картер. - М.: АСТ: Астрель, 2005. - 136с.
21. Катаєва, А. А. Дидактичні ігри та вправи у навчанні розумово відсталих школярів / А.А.Катаєва, Є. А. Стребелева. - М.: Бук - майстер, 2003. - 190с.
22. Коваленко, В. Г. Дидактичні ігри на уроках математики / В. Г. Коваленко. - М.: Просвещение, 1990. - 96с.
23. Крутецький, В. А. Психологія: підручник для учнів педагогічних училищ / В.А.Крутецькій.-М.: Освіта, 2000.-350С.
24. Коваленко, В.Г. Дидактичні ігри на уроках математики. - М.: Просвещение, 1990. – 95 С.
25. Коконів, А.Я. Усні заняття з математики 5-9 класи: Посібник для вчителів. - М.: Видавничий дім «Генжер», 1998 .- 80с.
26. Кордемский, Б.А. Математична кмітливість. - М.: Просвещение, 2001 .- 575с.
27. Кордемский, Б.А. Захопити школярів математикою .- М., 2001- 371с.
28. Люблінська, А. А. Дитяча психологія / А. А. Люблінська. -М.: Освіта, 2000 .- 415с.
29. Мерзляк А.Г.,Полонський В.Б., Якір М.С. Збірник задач з математики 5-6 клас.-Харків: Гімназія, 2002. – 224с.

30. Методи початкового навчання математики. Збірник для дітей / за ред. Л. Н. Скаткін. - М.: Просвещение, 2005.
31. Мінаєва, С.С. Обчислення на уроках і позакласних заняттях з математики: Посібник для вчителя. - М.: Просвещение, 2003. - 128с.
32. Минский, Є.М. Від гри до занять. - М.: Просвещение, 2002. - 192с.
33. Ожегов, С.І., Шведова Н.Ю. Тлумачний словник російської мови. - 4-е вид., Доповнене. М., 2007. - 876с.
34. Психокорекційна та розвиваюча робота з дітьми / під ред. І. В. Дубровиной. - М.: Академія, 2001.
35. Рочев, В. П. Основи уваги і пам'яті / В. П. Рочев, Л. І. Рочева. - Перм: Академія розвитку, 2006.
36. Селевко, Г.К. Пізнай себе / Г. К. Селевко. - М.: Народна освіта, 2006. - 98с.
37. Ситников, Т. В. Прийоми активізації учнів у 5 - 6 кл. // Математика в школі. - 2003. - № 2. - 24с.
38. Співаковська, Т. В. Гра - це серйозно / Т. В. Співаковська. - М.: Педагогіка, 2001. - 123с.
39. Степанов, С. Увага // Шкільний психолог. - Видавничий дім «Перше вересня». - 2002. - № 18. - 25с.
40. Столяренко, Л. Д. Основи психології / Л. Д. Столяренко. - Р / Д.: Фенікс, 1997. - 736с.
41. Співановская, А.С. Гра - це серйозно. - М.: Педагогіка, 2001. - 123с.
42. Стеблина, Б. Ігрові форми занять 5-6 класи // Математика. - 2001. - № 23. - 32с.
43. Ушинський К.Д. Про користь педагогічної літератури / К.Д. Ушинський. - М.: Педагогіка, 1996.
44. Фінько, З. Ігрові уроки 5-6 класи // Математика. - 2001. - № 23. - 34с.
45. Чілінгірова, Л. Граючи, вчимося математики / Л. Чілінгірова, Б. Спірідонова. - М.: Просвещение, 2003. - 191с.

46. Шуба М. Ю. Цікаві завдання у навчанні математики / М. Ю. Шуба. - М.: Просвещение, 2003. - 222с.: Іл
47. Шмаков, С.А. Ігри учнів - феномен культури. - М.: Нова школа, 1994. - 240с.
48. Шмаков, С.А. Культура - дозвілля - дитина. - М.: Просвещение, 2004. - 381с.
49. Щукіна, Г.І. Активізація пізнавальної діяльності учнів у навчальному процесі: Навчальний посібник для студентів педагогічних інститутів. - М.: Просвещение, 2000. - 156с.
50. Щукіна, Г.І. Актуальні питання формування інтересу в навчанні: Навчальний посібник для студентів педагогічних інститутів. - М.: Просвещение, 2010. - 245с.
51. Яковлев, А.Я. Математика? Забавно! / А.Я. Яковлев - М.: Знание. - 1992. - 123с.